

KANSALAISYHTEISKUNTAPOLITIIKAN NEUVOTTELUKUNNAN KOKOUS 1/2024

Aika: Keskiviikko 6.3.2024 klo 13–16

Paikka: Tieteiden talo, sali 505, Kirkkokatu 6, Helsinki / Teams

Osallistujat: (x) toimitusjohtaja Taina Susiluoto, Suomen Olympiakomitea ry (pj)
(varajäsen suluissa) () ~~toiminnanjohtaja Virpi Dufva, Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry~~
~~(varapj.)~~

(x) kehittämisneuvos, Kaisa Tiusanen, Esikunta, oikeusministeriö
(x) yksikön päällikkö Niklas Wilhelmsson, Demokratia- ja julkisoikeusosasto, oikeusministeriö)

(-) ylitarkastaja Kari Niemi-Nikkola, Nuoriso- ja liikuntapolitiikan osasto, opetus- ja kulttuuriministeriö

(-) (suunnittelija Anssi Pirttijärvi, Nuoriso- ja liikuntapolitiikan osasto, opetus- ja kulttuuriministeriö)

() ~~kehittämisjohtaja Harri Martikainen, Hallinto- ja kehittämisosasto, sisäministeriö~~

(-) (erityisasiantuntija Leena Seitovirta, Hallinto- ja kehittämisosasto, sisäministeriö)

(x) sosiaalineuvos Markus Seppelin, Yhteisöt ja toimintakyky –osasto, sosiaali- ja terveysministeriö

(-) (erityisasiantuntija Elina Varjonen, Yhteisöt ja toimintakyky –osasto, sosiaali- ja terveysministeriö)

(x) neuvotteleva virkamies Päivi Haavisto-Vuori, Työllisyys- ja toimivat markkinat osasto, työ- ja elinkeinoministeriö

(-) (ohjausneuvos Jussi Toppila, Ohjausyksikkö, työ- ja elinkeinoministeriö)

(x) yksikön päällikkö Eevamari Laaksonen, Kehityspoliittinen osasto, ulkoministeriö

(-) (yksikön päällikön sijainen Mika Mickelsson, Viestintäosasto, ulkoministeriö)

(x) neuvotteleva virkamies Markku Mölläri, Kunta- ja aluehallinto-osasto, valtiovarainministeriö

(-) (finanssineuvos, yksikön päällikkö Katju Holkeri, Valtionhallinnon kehittämisosasto, valtiovarainministeriö)

(-) lainsäädäntöjohtaja Johanna Korpi, Johdon tuki, ympäristöministeriö

(x) (erityisasiantuntija Heta-Elena Heiskanen, Ympäristönsuojeluosasto, ympäristöministeriö)

() ~~liikunnan ja nuorisoasioiden erityisasiantuntija Timo Räikkönen, Suomen Kuntaliitto~~

(x) (erityisasiantuntija Sami Niemi, Sivistys- ja hyvinvointiyksikkö, Suomen Kuntaliitto)

(x) johtaja Petri Keskitalo, Suomen Olympiakomitea ry
(x) (pääsihteeri Henrika Backlund, Finlands Svenska Idrott r.f)

(x) toiminnanjohtaja Anna Munsterhjelm, Suomen nuorisovaltuustojen kattojärjestö
Allianssi ry
(x) (toiminnanjohtaja Ulla Siimes, Lastensuojelun Keskusliitto ry)

() järjestöpäällikkö Riitta Kittilä, ~~SOSTE Suomen sosiaali- ja terveys ry~~
(x) (sosiaalipoliittinen asiantuntija Veera Florica Rajala, Förbundet Finlands
Svenska Synskadade r.f)

(x) pääsihteeri Rosa Meriläinen, Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry
(x) (puheenjohtaja Marita Salo, Opintokeskukset ry)

(x) toiminnanjohtaja Tapani Veistola, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
(-) (toiminnanjohtaja Christell Åström, Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry)

(-) hallituksen jäsen Ikechukwu Ude-Chime, RASMUS - Rasismin ja
muukalaispelon vastainen yhdistys ry
(x) (pääsihteeri Tomi Timperi, Miesjärjestöjen keskusliitto ry)

(x) toiminnanjohtaja Annu Lehtinen, Suomen Pakolaisapu ry
(x) (koordinaattori Petri Öhman, Suomen Venäjänkielisten Keskusjärjestö ry)

(x) toimitusjohtaja Susanna Kallama, Yhteiskunnallisten yritysten liitto Arvo ry
(-) (kehittämispäällikkö Hannamari Heinonen, Suomen Yrittäjät ry)

(x) yliopiston lehtori Petri Ruuskanen, Jyväskylän yliopisto,
yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
(x) (toiminnanjohtaja Lea Ryyänen-Karjalainen, Tieteellisten seurain
valtuuskunta)

(x) toiminnanjohtaja Anne Porthén, Kansalaisareena ry
(x) (Vehmersalmen pitäjäraadin puheenjohtaja Mauno Kumpulainen, Pitäjäraadit
Kuopion maaseutualueilla)

Sihteeristö:

(x) erityisasiantuntija Mikko Lehtonen, oikeusministeriö
(x) suunnittelija Maija Mielonen, oikeusministeriö
(x) erityisasiantuntija Liisa Männistö, oikeusministeriö

Pysyvät asiantuntijat:

(x) Ilmari Nalbantoglu, vaikuttamistyön johtaja (Outi Hakkarainen, asiantuntija,
kestävä talous), Suomalaiset kehitysjärjestöt – Fingo ry

Kutsutut asiantuntijat:

(x) päällikkö, yhteiskuntasuhteet, Kaisa Larjomaa, Olympiakomitea
(x) kansliapäällikkö Pekka Timonen, oikeusministeriö
(x) erityisasiantuntija Maria Wakeham-Hartonen, oikeusministeriö

ESITYSLISTA

1. Kokouksen avaus ja läsnäolijoiden toteaminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13.13 ja kiitti Lea Ryyränen-Karjalaista Tieteellisten seuran valtuuskunnasta mahdollisuudesta kokoustaa Tieteiden talon tiloissa.

2. Esityslistan hyväksyminen

Hyväksyttiin muutoksitta.

3. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen (liite 3.1)

Hyväksyttiin muutoksitta.

4. Muutosten toteaminen neuvottelukunnan kokoonpanossa (liite 4.1)

Todettiin neuvottelukunnan kokoonpanossa seuraava muutos: Ohjelmajohtaja **Tom Tarvaisen** tilalle varsinaiseksi jäseneksi toimitusjohtaja **Susanna Kallama**, Yhteiskunnallisten yritysten liitto Arvo ry:stä. Lisäksi todettiin, että KANE on kutsunut Suomalaiset kehitysjärjestöt – Fingo ry:n neuvottelukunnan pysyväksi asiantuntijajäseneksi neuvottelukunnan nykyisen toimikauden loppuun asti. Fingon nimeämät edustajat: **Ilmari Nalbantoglu**, vaikuttamistyön johtaja (varsinainen asiantuntijajäsen), ja **Outi Hakkarainen**, asiantuntija, kestävä talous (varajäsen).

5. KANEn edustautuminen kansalaisjärjestöstrategiaa valmistelevassa työryhmässä

KANE on pysyvästi asiantuntijana oikeusministeriön asettamassa kansalaisjärjestöstrategiaa valmistelevassa työryhmässä. Vara-asiantuntijana työryhmässä toiminut järjestöpäällikkö Riitta Kittilä, SOSTE ry, on jäänyt pois KANEn toiminnasta maaliskuun alusta lähtien, joten työryhmään on tarpeen valita uusi KANEn edustaja Kittilän tilalle. Vara-asiantuntijan paikkaa tarjottiin ensisijaisesti niille KANEn jäsenille, jotka alun perin ilmoittivat kiinnostuksestaan kyseistä työryhmää kohtaan. Ehdokkaiksi ilmoittautuivat toiminnanjohtaja Annu Lehtinen, Suomen Pakolaisapu ry, ja toiminnanjohtaja Anna Munsterhjelm, Suomen nuorisovalan kattojärjestö Allianssi ry.

Päätös: Nimetään KANEn toiseksi edustajaksi (vara-asiantuntijajäsen) työryhmään Suomen nuorisovalan kattojärjestö Allianssi ry:n toiminnanjohtaja **Anna Munsterhjelm**.

Perustelut: Työryhmässä on asiantuntijajäsen Etnisten suhteiden neuvottelukunnasta (Etno), ja KANEn edustajana Munsterhjelm voi tuoda työryhmään näkökulmia sekä kaikilla tasoilla toimivien järjestöjen että ammattilaisten ja vapaaehtoisten tarpeista. Lisäksi Munsterhjelmilla on erityistä tuntemusta nuorisovalan järjestö- ja vapaaehtoiskentän toiminnasta.

6. Kansalaisjärjestöstrategian ja sen toimeenpanosuunnitelman valmistelu: Keskustelu KANEn painopisteistä ja osallistumisesta strategiatyöhön sekä alustavista tavoite- ja toimenpideluonnoksista (liitteet 6.1, 6.2)

Strategiaa valmistelevan työryhmän puheenjohtaja, kansliapäällikkö **Pekka Timonen** esitteli strategialuonnosta ja siitä saatua palautetta.

Päätös: Kansalaisjärjestöstrategian luonnoksesta käyty keskustelu merkittiin tiedoksi.

Keskustelussa esiin nousseet asiat:

Hallitusohjelmaan nojaavan ja hallitusohjelmakauden kestävän strategian tavoitteena on lieventää niitä vaikutuksia, joita valtionavustusten tason alentamisella on. Siksi strategiaa valmistellaan ripeästi käytännöllisine toimenpide-ehdotuksineen kuullen kansalaisjärjestöjä niin laajasti kuin lyhyessä ajassa on mahdollista. Lahjoitusten verovähennysoikeuden laajentaminen on yksi selvitettävistä keinoista. Luonnos muistuttaa käytännöllisyydestä johtuen enemmän toimintaohjelmaa kuin strategiaa, mikä on toisaalta perusteltu valinta.

Valtionavustustoiminnassa kertyvää tietoa on tarpeen analysoida ja raportoida. Esimerkiksi järjestöille myönnetty valtionavustukset ovat hyödyllinen mittari. Sen lisäksi pitäisi tarkastella yhdistystoiminnan elinkaarta ja uudistumista sekä rakenteellisia muutoksia esimerkiksi yhdistysrekisterissä olevien tietojen perusteella. Yhdistystoiminnan kehittämiseen pitäisi myös kannustaa. Yhdistysrekisterissä tunnistetaan kehittämistarpeita.

Kansalaisjärjestöstrategian tavoitteet on sanoitettava selkeästi. Järjestöautonomiasta on turvattava ja järjestöjen hallinnollista taakkaa kevennettävä esimerkiksi painottamalla yleisavustuksia erityisavustusten sijaan. Valtionavustuksia myönnettäessä pitäisi kysyä vain niitä tietoja, joita päätöksenteossa tarvitaan, eikä kysyä järjestöiltä tietoja varmuuden vuoksi. Demokratian tila kaipaava puolustamista myös Suomessa, ja kaikilla ministeriöillä pitäisi olla aito halu ymmärtää järjestöjen merkitystä demokratian suojaamisessa ja turvaamisessa. Järjestöillä on myös oltava oikeus osallistua päätöksentekoon.

Julkisen hallinnon rakenteita uudistetaan, mikä vaikuttaa myös järjestöihin. Kuntien ja hyvinvointialueiden yhdyspintatyö jatkuu vuoden 2025 loppuun asti. Kuntien ja hyvinvointialueiden toimintatavat vaihtelevat ja niiden taloudellinen tilanne vaikuttaa mahdollisuuksiin turvata järjestöjen toimintaedellytyksiä paikallisesti ja alueellisesti.

Järjestöt selvittävät neuvottelukunnan johdolla, minkälaisia vaikutuksia ne arvioivat valtionavustusleikkauksilla olevan toimialoillaan. Ministeriöiden pitäisi myös itse arvioida valtionavustusleikkausten vaikutuksia.

Kansalaisjärjestöstrategiaa valmisteleva verkkokeskustelu jatkuu 13.3.2024 asti.

7. [Kansallinen ohjelma demokratian ja osallistumisen edistämiseksi](#) (liite 7.1)

Yksikönpäällikkö **Niklas Wilhelmsson** ja erityisasiantuntija **Liisa Männistö** oikeusministeriöstä esittelivät demokratiaohjelman valmistelutilannetta.

Päätös: Neuvottelukunnan palaute alustavista toimenpidelinjauksista merkittiin tiedoksi.

Keskustelussa esiin nousseet asiat:

Äänestysaktiivisuuden lisäämiseksi on vahvistettava kaikkien väestöryhmien osallisuutta, parannettava ennakkoäänestysmahdollisuuksia mm. vankiloissa, palvelujen yhteydessä ja oppilaitoksissa, ja tuotettava demokratiaan ja vaaleihin liittyen muutakin kuin kirjallista materiaalia.

Nuorten lisäksi tulisi huomioida myös pienemmät lapset ja vahvistaa heidän osallisuuttaan ja kuulemistaan. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää heikommassa asemassa oleviin lasten ja

nuorten ryhmiin. Esimerkiksi vammaisten lasten osallistumisen mahdollisuudet ovat usein heikot. Demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksessa on tarvetta lapsiystävällisille aineistoille.

Myös aikuisten perustaidoilla (mm. lukutaito) on vaikutusta demokratian toteutumiseen. Järjestöjen merkittävä rooli demokratiaan kasvamisessa ja demokratian toteuttajina (esim. kunnissa) tulisi huomioida ohjelmassa.

Yhteistyö ja kumppanuudet Suomen Akatemian strategisen tutkimuksen neuvoston (STN) rahoittamien tutkimushankkeiden kanssa mahdollistaisivat esim. kuulemiskokeiluja kuten kansalaisraateja.

Korostettiin, että vuoropuhelua hallinnon ja kansalaisten välillä sekä osallistumisen ja kuulemisen tapoja tulisi vahvistaa arjen asioissa, esim. palveluiden piirissä. Paikallinen kansalaistoiminta voi tuoda tähän lisäarvoa. Olemassa olevia rakenteita kannattaa hyödyntää ja yhteistyötä eri toimijoiden kanssa on syytä tehdä.

8. KANEn vaikuttamissuunnitelman toimeenpano (liitteet 8.1, 8.2)

KANEn puheenjohtaja ja sihteeristö

Puheenjohtaja ja sihteeristö kertoivat vaikuttamissuunnitelman toimeenpanon tilanteesta ja ministeriökierroksella esiin nousseista asioista. Keskustelut ministeriöiden poliittisen johdon kanssa ovat sujuneet hyvin. Keskusteluissa KANEn edustajat ovat tuoneet esiin järjestökentän pettymyksen siihen, että parlamentaarinen sopu avustusten tasosta ei pitänyt, sekä esittäneet keinoja järjestöjen oman varainhankinnan helpottamiseksi ja muita toimia järjestöjen toimintaedellytysten edistämiseksi (mm. byrokration purku). Poliittinen johto toivoo järjestöiltä konkreettisia ehdotuksia siitä, miten hallinnollista taakkaa tulisi keventää – mitä pykälää tai lakia pitäisi muuttaa – sekä tietoa leikkausten ennakoiduista vaikutuksista. Tapaamisissa on korostettu myös järjestökentän osallisuutta leikkauksia ja byrokration purkua koskevassa päätöksenteossa.

Päätös: Merkittiin tilannekatsaus tiedoksi. Päätettiin toimittaa ministeriökierroksella tavatuille tahoille KANEn ministeriökohtaiset vaikuttamistavoitteet vielä jälkikäteen (sähköpostitse). Päätettiin myös laatia ennen kehysrihtiä KANEn tiedote valtionavustusleikkausten vaikutustenarvioinnin tarpeesta.

Keskustelussa esiin nousset asiat:

Todettiin, että järjestöiltä ei tulisi vaatia leikkausten vaikutusten ennakointia, vaan ministeriöiden tulee itse tehdä vaikutustenarviointia. Leikkausten vaikutusten arvioiminen ennakoon on vaikeaa, koska leikkausten kohdentumista ja kokoluokkaa ei vielä tiedetä. Toisaalta korostettiin, että järjestöt voivat tuoda esiin, mitä vaikutuksia leikkauksilla voi olla, ja miksi leikkauksia ei pitäisi toteuttaa.

Todettiin, että poliittisiin päättäjiin vaikuttaminen ja dialogi päättäjien ja järjestöjen kesken olisi nyt tärkeää. Eduskunnan vapaaehtoistyön tukiryhmä on yksi keskeinen taho, jonka kanssa KANEn olisi hyvä käydä vuoropuhelua ja tehdä yhteistyötä.

Nykyisten normien purun lisäksi hallituksen tulisi huolehtia siitä, ettei tehdä uutta lainsäädäntöä, joka vaikeuttaa kansalaistoimintaa (esim. järjestysmiestoiminta). Lisäksi

esim. valtionavustuskäytäntöjä voisi keventää nykyisestä. Tämä edellyttää avustusten myöntäjiltä luottamusta avustensaajiin sekä asennemuutosta avustustoimintaan.

Puheenjohtaja kannusti jäsenistöä viestimään aktiivisesti mediassa leikkausten vaikutuksista.

9. Ajankohtaiset tilannekatsaukset

Euroopan komission ns. Demokratian puolustuspaketti (DoD)

Euroopan komissio antoi joulukuussa 2023 [demokratian puolustuspaketin](#), jonka keskiössä on direktiiviehdotus kolmansien maiden puolesta tehtävän intressivaikuttamisen rekisteröinnistä. Oikeusministeriö järjesti 18.1.2024 direktiiviehdotukseen liittyvän kuulemisen, johon myös KANEn jäsenistö oli kutsuttu. Suomen kannanmuodostus direktiiviehdotukseen on vielä kesken. [Valtioneuvoston U-kirjelmä \(U 3/2024 vp\)](#) annettiin eduskunnalle 15.2.2024.

[Yhteisötalouden edistäminen EU:ssa ja Suomessa](#)

Komissio antoi 13.6.2023 suosituksen yhteisötaloutta tukevista konkreettisista toimenpiteistä, ja se hyväksyttiin TSTK-neuvostossa 9.10.2023. Yhteisötalouden suosituksen toimeenpanolla on vahva yhteys kansallisesti mm. Yhteiskunnallisten yritysten strategiaan ja Yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskuksen työhön (<https://yyo.fi/>). TEM tarkastelee yhteiskunnallisten yritysten strategiaa ja sen päivittämistarpeita ottaen huomioon komission suosituksessa esitetty linjaus.

[EU-direktiivi yhdistysten rajat ylittävästä toiminnasta](#)

KANE oli kuultavana eduskunnan lakivaliokunnassa 28.11.2023. Valiokunta hyväksyi eduskunnan kannan SuVEK 123/2023 vp: Valiokunta yhtyy erikoisvaliokunnan lausunnon mukaisesti valtioneuvoston kantaan ([Käsittelytiedot eduskunnan sivuilla](#)). Euroopan parlamentissa esitystä käsittelevät oikeudellisten asioiden valiokunta (JURI) ja sisämarkkina- ja kuluttajansuojavalioikunta (IMCO), äänestys tammikuun lopussa ([Käsittelytiedot EP sivulla](#)). EU:n neuvosto ei vielä ole aloittanut esityksen käsittelyä.

[Peruspankkipalveluita ja luottolaitoksia koskevan sääntelyn muutostarpeiden arviointi](#) sekä [EU:n yhtenäisvaluuttapaketti](#)

VM on selvittänyt, saavatko kansalaiset, yritykset ja järjestöt riittävän hyvin pankkipalveluja. Ministeriö keräsi tietoa lausuntokierroksella, kuulemistilaisuuksilla ja otakantaa.fi-kyselyllä. Kyselyyn tuli 2 789 vastausta. Lisäksi ministeriö hyödynsi aiempia/muita selvityksiä (ml. KANEn kyselystä saatuja vastauksia). Arviomuistio julkaistiin 1.3.2024 ([VM tiedote 1.3.2024](#)). VM pyytää sidosryhmiltä lausuntoja arviomuistiosta (lausuntoaika 1.3.–12.4.2024). KANEn tiedote (11.1.2024) [Selvitys: Järjestölähtöisiä pankkipalveluja tarvitaan](#)

[Yleishyödyllisten yhteisöjen rahoituksen ja toiminnan kehittämisen parlamentaarisen neuvottelukunnan \("YRT"\) ja KANEn yhteistyö](#)

KANEn työvaliokunnan kokouksessa 1.2.2024 kuultiin YRT-neuvottelukunnan ajankohtaiset kuulumiset ja keskusteltiin KANEn ja YRT:n toiminnan yhteensovittamisesta. Sovittiin, että päällekkäisyyksien välttämiseksi KANE ja YRT laativat selkeän taulukon/kuvauksen neuvottelukuntien keskinäisestä työnjaosta ja tehtävistä. Sovittiin myös säännöllisestä tiedonvaihdesta ja yhteydenpidosta neuvottelukuntien kesken.

Päätös: Merkittiin tilannekatsaukset tiedoksi.

10. Muut asiat

Lausuntopyynnöt / KANEn lausunnot:

- [Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma \(määräaika ja KANEn lausunto annettu 26.1.2024\)](#)
- [Peruspankkipalveluja ja luottolaitoslainsäädäntöä koskeva arviomuistio, määräaika 12.4.2024](#)
- Säädosvalmistelun kuulemisohjeen uudistaminen, määräaika vahvistuu pian

VNTEAS-hanke: [Kansa osaa, sopeutuu ja muuntaa! Paikallinen kansalaistoiminta yhteiskunnan resilienssin lisääjänä \(3/2023–3/2025\)](#)

Selvityshankkeen tavoitteina on 1) muodostaa kokonaiskuva siitä, miten julkinen hallinto eri alueilla nykyisillä rakenteilla ja taloudellisella tuella vastaa paikallisen kansalaistoiminnan tarpeisiin, 2) selvittää, miten rakenteita ja taloudellista tukea tulisi kehittää, jotta paikallisten yhteisöjen ja kansalaisten resilienssiä voitaisiin vahvistaa, ja 3) kehittää suosituksia julkiselle hallinnolle paikallisen kansalaistoiminnan tukemiseksi. Työn tulosten on tarkoitus hyödyttää laajasti eri hallinnonaloja kansalaistoiminnan edistämisessä ja kehittämisessä.

Päätös: Merkittiin KANEn 26.1.2024 antama lausunto tiedoksi. Päätettiin antaa lausunto peruspankkipalveluja koskevasta arviomuistiosta perustuen KANEn aiemmin käymään keskusteluun ja kyselystä saatuihin keskeisiin tuloksiin. Merkittiin VNTEAS-hankkeen esittely tiedoksi.

11. Seuraavat kokoukset

Maanantai 10.6.2024 klo 9-12 (huom. muuttunut ajankohta)
Keskiviikko 4.9.2024 klo 13-16
Keskiviikko 27.11.2024 klo 13-16

12. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 16.08.